

становлении и регулировании рыночной экономики [Текст] / Л. И. Абалкин // Вопросы экономики. – 2007. – № 6. – С. 4-12.

10. Хайек Ф. Дорога к рабству [Текст] : Ф. Хайек. – М., 1992. – 286 с.

11. "Українська залізниця" розмістить

акції на 230 мільярдів гривень [Електронний ресурс]. Режим доступа: <http://economics.unian.ua/stockmarket/1136611-ukrajinska-zaliznitsya-rozmistit-aktsiji-na-230-milyardiv-griven.html> – Назва з екрана.

Рецензент д.е.н., професор УкрГУЖТ Зорина Е.И.

Експерт редакционной коллегии к.э.н., доцент УкрГУЖТ Уткина Ю.Н.

УДК 336.71

DOI: <https://doi.org/10.18664/338.47:338.45.v0i54.76463>

СТРАХУВАННЯ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ БАНКІВСЬКИМИ РИЗИКАМИ

*Стешенко О.Д., к.е.н., доцент,
Мінаєва О.О., магістр (УкрДУЗТ)*

У статті досліджується сутність страхування у системі управління банківськими ризиками. Сформульовано принципи, які є основою для застосування страхування в банківській діяльності. Аналізується динаміка структури страхування банківських ризиків на Україні за останні роки з визначенням найбільш ризикованих операцій банку. Розглянуто перспективи та можливості застосування нових високотехнологічних програм страхування нетрадиційних ризиків діяльності банків.

Ключові слова: банківський ризик, комплексне страхування, банківська діяльність, страхове поле, банківський продукт, комп'ютерне шахрайство.

СТРАХОВАНИЕ В СИСТЕМЕ УПРАВЛЕНИЯ БАНКОВСКИМИ РИСКАМИ

*Стешенко Е.Д., к.э.н., доцент,
Минаева Е.А., магистр (УкрГУЖТ)*

В статье исследуется сущность страхования в системе управления банковскими рисками. Сформулированы принципы, которые являются основой для применения страхования в банковской деятельности. Анализируется динамика структуры страхования банковских рисков в Украине за последние годы с определением наиболее рискованных операций банка. Рассмотрены перспективы и возможности применения новых высокотехнологичных программ страхования нетрадиционных рисков деятельности банка.

Ключевые слова: банковский риск, комплексное страхование, банковская деятельность, страховое поле, банковский продукт, компьютерное мошенничество.

INSURANCE IN RISK MANAGEMENT OF THE BANK

*Steshenko E.D., Candidate of Economic Sciences, associate professor,
Minaeva E.A., master (USU of RT)*

The essence of the insurance in the system of the management by the bank risks is investigated in this article. The principles which are the base for using the insurance in the bank activity have been

© Стешенко О.Д.,
Мінаєва О.О.

Вісник економіки транспорту і промисловості № 54, 2016

formulated. The dynamics of the structure of the insurance of the bank risks are analyzed in the Ukraine for some latest years with determining of the most risky bank operations. The perspectives and possibilities of using new highly technological insurance programs of untraditional risks of banking activity were considered. They can reduce the possible financial bank losses and to save the bank from bankruptcy.

Keywords : *banking risk comprehensive insurance, banking, insurance field, banking product, computer fraud.*

Постановка проблеми. Фінансово-кредитні установи постійно вдосконалюють систему управління ризиками, адже від цього залежить стійкість банківської системи. У сучасних технологіях, заснованих на міжнародних стандартах банківської діяльності, страхування є невід'ємною складовою загальної системи управління ризиками. За допомогою укладання договору, у якому боржником виступає страхова компанія, здійснюється передача ризику. Це найвідоміший метод у практичній діяльності українських банків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням створення ефективної системи управління банківськими ризиками сучасного комерційного банку займалися багато науковців та економістів-практиків, таких як Задніпровська О.І., Рогова М.А., Райзберг Б.А., Примостки Л.О., [1,2,4,5]. Їх роботи містять теоретичні та практичні дослідження відносно того, як оцінити та мінімізувати фінансово-кредитні ризики. Але недостатньо уваги було приділено таким питанням як управління нетрадиційними ризиками в діяльності банків. Наприклад, ризикованим операціям банків, з точки зору здійснення шахрайства в сучасних умовах господарювання.

Метою статті є визначення напрямків щодо розвитку страхування в системі управління банківськими ризиками.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасний комерційний банк - суб'єкт господарської діяльності, який здійснює різні операції та має велику кількість клієнтів, контрагентів та партнерів. Від добре організованої діяльності банку залежить функціонування всіх напрямів підприємницької діяльності. Крім цього, стабільна робота банківської сфери має соціальне значення. Саме тому, страхування банківських ризиків необхідно розглядати як комплексний вид захисту від ризику. На

сьогодні комплексне страхування фінансово-кредитних ризиків є досить гнучким продуктом, який після внесення додаткових корективів може відповідати індивідуальним вимогам банку та страховика.

Страхуванням в банківській сфері є вид операцій, який здійснюється комерційними банками з метою захисту його діяльності від протизаконних дій з боку шахраїв та збільшення ліквідності фінансово-кредитних операцій.

При страхуванні складається страховий договір, який враховує бажання банку захистити свої ймовірні ризики, так і фінансові можливості страхової компанії щодо їх покриття.

Принципи, які є основою для застосування страхування в банківській діяльності зображені на рисунку 1.

Сутність принципу об'єднання економічного ризику полягає у тому, що страхові установи об'єднують різні банківські ризики та приймають їх на себе від багатьох клієнтів, і таким чином, зменшують ризик кожного з них. Принцип ефективності передбачає отримання позитивних результатів у вигляді прибутку як банком, так і страховою компанією від здійснення страхової діяльності. Принцип сумлінності сторін полягає у наданні найбільш чіткої інформації про об'єкт страхування для укладання подальшого договору.

Принцип відшкодування означає, що майновий стан страхувальника після отримання страхового відшкодування не може бути вище того рівня, котрий був встановлений перед настанням страхового випадку.

Принцип відповідальності – при страхуванні весь ризик від банківських операцій бере на себе страхова компанія, яка при цьому має повну свободу дій під час залучення ресурсів та розміщення мобілізованих засобів.

У таблиці 1 наведено структуру страхування банківських ризиків на Україні за 2014-2015 роки.

Рис. 1. Принципи які є основою для застосування страхування в банківській діяльності

Таблиця 1

Структура страхування банківських ризиків, %

Назва	2014р.	2015р.
Страхування специфічних ризиків банків (комплексне страхування, страхування емітентів банківських карток)	11,3	11,5
Страхування майна банку	11	11,1
Страхування працівників банку	69	69,1
Інші види страхування банківських ризиків	8,7	8,3
Всього	100	100

Зріст популярності страхування банківських ризиків у світі зумовлено багатьма факторами. Значним з них є збільшення страхового поля, тобто збільшення кількості банків, їх активів та капіталу, зріст обсягу операцій банку. Ще одним фактором, що спонукає банки використовувати страхування, є збільшення частоти, та різновидів ризиків, розмірів збитку.

В світі сучасної діяльності можна відокремити наступні переваги страхування банківської діяльності:

- на страхування повного пакету ризиків витрачається менше грошей, ніж оформлення кожного окремого ризику;
- пропонується повний захист, тому що кожен ризик доповнює один одного;
- надається гарантія фінансової стійкості, виходячи з комплексного договору страхування, що, в свою чергу, дає конкурентну перевагу перед іншими учасниками ринку.

Слід також зауважити, що на сьогодні відносини між банком та страховою компанією

обмежуються страхуванням закладу, відповідальністю за погашенням кредиту позичальником. Наразі не використовуються такі високотехнологічні продукти, як накопичувальне страхування життя. Простежуються перші ознаки появи *assurbanking* (впровадження банківських продуктів за допомогою реалізаційних структур страхової компанії), але ця перспективна тенденція обтяжена національним менталітетом і наступною схемою, яка виходить з банківських установ: «приводьте свого клієнта і, можливо, ми дозволимо застрахувати кредитні ризики».

Складне питання акредитації страхової компанії в банках. Це досить тривала і проблематична процедура, хоча гіпотетично можлива акредитація в будь-якому банку.

В Україні банки і страхові компанії є партнерами, це позитивна тенденція, оскільки в зарубіжних країнах приблизно третина річного доходу становить продаж страхових продуктів. Зміна специфіки українського ринку фінансових послуг, а саме: удосконалення

законодавства, підвищення довіри клієнтів до страхових компаній, «прозорість» страхових послуг і скорочення «кептивних» компаній-дозволять зміцнити ці відносини.

З точки зору здійснення злочинів та різноманіття видів шахрайства, до найбільш ризикованих операцій банку відносять:

1. кредитування, тобто ризик, який передбачає виникнення збитків внаслідок невиконання боржником фінансових обов'язків перед фінансово-кредитною установою, відповідно до умов договору;

2. переказ грошей за допомогою електронної системи, що пов'язано з можливими негараздами у технологічному ланцюжку проходження грошово-розрахункових документів від моменту відкриття клієнтського рахунку до моменту зарахування грошових коштів на рахунки одержувачів.

У результаті впровадження у банківську діяльність електронної техніки різко збільшилися збитки банків від шахрайства у сфері її використання. За оцінками Британської федерації підприємців, збитки від шахрайства з використанням комп'ютерних систем складає у середньому 500 000 доларів на один випадок, а, наприклад, у США загальна річна кількість втрат дорівнює 3-5 млрд. доларів[3]. Щодо цих шахрайств, то вони розкриваються вже після того, як злочинці зникли. Варто зазначити що комп'ютерне шахрайство, в першу чергу, може бути здійснено працівником застрахованого банку.

Страховання від ризиків, які пов'язані з використанням пластикових карток у якості платіжного засобу зумовлено умовами їх використання. А саме: на банк-емітент покладаються ризики фінансових втрат, що викликані їх застосуванням. Тому вони мають страховий інтерес при укладанні договорів страхування, тобто це дозволяє клієнтові банку отримати страхове відшкодування своїх збитків у разі виявлення шахрайницьких дій або несанкціонованих операцій зі своєю картою, які були здійснені у період між її втратою та дзвінком до банку щодо її блокування. Страховим випадком є не тільки протиправне використання грошових коштів з

втраченої або вкраденої картки, але і випадки, коли людину граблять одразу ж після зняття грошових коштів з картки.

Багато учасників ринку заявляють, що такий вид страхування дуже потрібен, та є велика кількість бажаючих застрахувати свої пластикові картки. Але такі поліси пропонують не багато страхових компаній. Ці операції здійснюють поки що тільки для VIP-клієнтів.

Висновок. Таким чином страхування, поряд із системами фізичної, технічної, інформаційної безпеки, є важливим елементом у системі захисту діяльності банків від збитків, внаслідок впливу ризиків. Нові технології, складності управління банком, комп'ютерні злочини, зловживання працівників банку, непередбачуване регулювання з боку держави та багато факторів спонукають фінансові установи придбати страхові поліси. Збитки такого роду можуть бути компенсовані тільки за допомогою страхування.

Тому банки та страхові компанії спільно розроблюють та реалізують:

- нові, зручні для продажу продукти;
- високотехнологічні програми;
- програми використання банком страхових резервів.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Примостка Л.О. Аналіз банківської діяльності: сучасні концепції, методи та моделі: Монографія./ Л.О. Примостка.— К.: КНЕУ, 2002. — 316 с.
2. Рогова М.А. Риск-менеджмент. / М.А. Рогова/ Финансы и статистика – М.: Эксмо, 2001 – С. 384
3. Сплетухов Ю.А., Страхование: Учеб. пособие./ Ю.А. Сплетухов, Е.Ф. Дюжиков - М.: ИНФРА-М, 2006 - 312 с. - (Высшее образование)
4. Райзберг Б.А. Курс экономики./Б.А. Райзберг/ Учебное пособие. - М.: ИНФРА-М 2003 - с.126
5. Задніпровська О.І. Впровадження системи управління ризиками в банку. /О.І. Задніпровська, В.А. Тичина// Вісник НБУ. — 2014. — №8. — С. 540

*Рецензент д.е.н., професор УкрДУЗТ Зайцева І.Ю.
Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДУЗТ Сухорукова Т.Г.*